

Για τη συλλογή «Λείπει» του Θ. Π. Ζαφειρίου – γράφει η Ανθούλα Δανιήλ

📅 30/05/2021 🕒 6 λεπτά

Θ. Π. Ζαφειρίου, *Λείπει*, Andys publishers, Αθήνα 2020.

*Λύπη μου που δεν μιλιέσαι
(Οδυσσέας Ελύτης)*

Κατάλευκο εξώφυλλο, το κόβει στη μέση μεγάλη κατάμαυρη γραμμή, κατάμαυρα τα γράμματα, στην κορυφή, στη βάση. Λίγο πάνω από τη γραμμή, μια λέξη: *Λείπει*. Η σημειολογία της «στησίματος» μας οδηγεί σταθερά στο πένθος. Όπως, κάποτε, τα παλιά χαρτοφάκελα που έφταναν με το ταχυδρομείο να ανακοινώσουν έναν θάνατο. Έτσι και το βιβλίο του Θ. Π. Ζαφειρίου σαν ανακοίνωση του θλιβερού γεγονότος και σαν εξομολόγηση που ξεσκίζει την ψυχή μοιάζει. Μια κατάμαυρη γραμμή στη μέση του εξωφύλλου.

Όλα τα κόβει ο θάνατος στη μέση, λέει ο Οδυσσέας Ελύτης και είναι κατάδηλο πως η ποιητική συλλογή του Ζαφειρίου γράφτηκε για να μας δείξει αυτή τη μαχαιριά που κόβει τη ζωή και στέλνει τον ένα από εκεί και τον άλλον τον κρατάει εδώ να πενθεί. Βαρύτατο κλίμα, αθεράπευτη λύπη που όσα λόγια και να πει, δεν μπορεί να την περιγράψει.

Στο αφτί του βιβλίου, αντί για το αυτοβιογραφικό του, βρίσκουμε το βιογραφικό της Ντίνας Ίσαρη. Η Ντίνα, το alter ego, ο άλλος εαυτός, το άλλο μισό του που χάθηκε, και σ' αυτήν αφιερώνει τα τραγούδια του όλα, όπως κάποτε η Πολυδούρη στον Καρυωτάκη, που μόνο γι' αυτόν γεννήθηκε, όπως ο Ζαφειρίου για την Ντίνα.

Ο αυτόχειρας της Πρέβεζας, μέσα σε τέσσερις στίχους, του έδωσε την άκρη του νήματος για κάτι που έτσι κι αλλιώς έχει πιάσει σε πάμπολλες άλλες δημοσιεύσεις του.

Δεν είναι πια τραγούδι αυτό, δεν είναι αγός/ ανθρώπιнос. Ακούγεται να φτάνει/ σαν τελευταία κραυγή, στα βάθη της νυχτός,/ κάποιου πῶχει πεθάνει.

Αυτόν τον αγό ακούει ο Ζαφειρίου και τον κρατάει με λέξεις στα δόντια. Τον αγό της Ντίνας που τον ρωτάει για την Ελευσίνα. Σαν να είναι η Ντίνα η Κόρη Περσεφόνη και ο ποιητής η μάνα Δήμητρα που τρελαίνεται από τον χαμό της. Αποδέκτης αθεράπευτου πόνου δεν έχει θεούς για να παραπονεθεί, βάζει τα λόγια σε τερσίνες ή όποιο άλλο σχήμα, ο θάνατος καλούπι δεν έχει, δεν επιδέχεται εξωραϊσμούς, δεν μειώνει την ατελείωτη πίκρα του. Δεν υπάρχουν κατάλληλα λόγια, δεν υπάρχουν λέξεις. Και όσες και αν υπάρχουν, όλες του χρειάζονται και δεν του επαρκούν. Χείμαρρος οι αναμνήσεις τον κυριεύουν.

Όπως είναι φανερό, η συλλογή είναι μία ελεγεία, ένα μοιρολόι με μοντέρνο τρόπο εκφρασμένο, όπου ο ποιητής αναλαμβάνει να συνθέσει τον έπαινο και τον θρήνο, επαναξιολογώντας όλα εκείνα τα ασήμαντα που κάποτε δεν είχε πάρει σοβαρά και ανεπαισθήτως βρέθηκε αντιμέτωπος με τις συνέπειές τους.

Ζωγραφισμένη είναι, είχε πει/ Ένας Ινδός, στο πρόσωπό της/ Η Αρρώστια. Σαν προφητεία/ Δυσοίωνα, αλλά δεν ανησύχησε / Κανείς.

Ήταν πολύ μακριά ακόμα ο αρχάγγελος που τρόχιζε τη ρομφαία, ήταν η ζωγραφιά της νεκρής γυναίκας του που ζωντάνεψε:

άλλο παράδοξο κι αυτό. /Να ζωντανεύει μια αρρώστια,

Φύση για να ξαναγίνεται νεκρή.

Σαν οiwνός και το ζώδιό του: καρκίνος. Κι ο πενθών δεν νοιάζεται αν διαπράττει «ύβρι». Πού είναι ο Θεός όταν τον χρειαζόμαστε; Από παλιά γνωστή και από τον Όμηρο γνωστότερη η παρουσία τους. Με οργή και πόνο μπαίνει σε λεπτομέρειες, αποκαθλωτικός για ό,τι αφορά τη γνώση, την πρόληψη και τη θεραπεία. Ο απελπισμένος παραλογίζεται, ίσως γι' αυτό και το θρηνητικό άσμα το ονόμασαν «παραλογή».

Σε λίγο και η αρρώστια/ Θα περάσει. Θα περάσουν/ Όλα σαν τον έρωτα. Που παρέδωσε το πνεύμα του/ Σαν ύλη που μεταβολίστηκε/ Σε αγάπη. Σαν χημειοθεραπεία

Όλα τα μεγάλα έργα της Τέχνης έγιναν με αφορμή ένα μεγάλο πόνο. Η λυρική ποίηση από καημούς ξεπήδησε. Ο θάνατος συμβαίνει κάθε μέρα γύρω μας. Αλλά για τον καθένα είναι αλλού κρυμμένο το μαχαίρι: ο Ζαφειρίου θα το νιώσει βαθιά στη σάρκα του. Θα νιώσει τη μαχαιριά που *κόβει τον καιρό στα δυο και τον αποσβολώνει*, παραθέτει ο Σεφέρης και κάνει και τον ποιητή να παραλογίζεται. Μνημεία μεγάλα στήθηκαν, ναοί, παλάτια, στήλες για να θυμίζουν πόνους αγιάτρευτους, θεραπευτικά της μνήμης μνήματα. Αλλά ο πόνος παραμένει «μνησιπήμων», Πόνος που πονάει τη μνήμη. Πόνος που δεν σε αφήνει να ξεχάσεις:

Ο χρόνος είναι ο καλύτερος γιατρός/ Το λένε σ' όλες τις κηδείες./μου τόπανε και στη δική σου./ Πρέπει λοιπόν να περιμένω./ (Μ' αν δεν θέλω να θεραπευτώ;/ ή αν η θεραπεία αποτύχει;)

Ο φόβος κυβερνάει πριν τον θάνατο και έρχεται ο τρόμος να υπαγορεύσει μετά το θρήνο, όπου ο πενθών θα κρύψει τη θλίψη και την απελπισία του. Κατά βάθος όμως αθεράπευτος μένει. Και ο παθών, ο πενθών, ο καζαντζακικά μη υπογράφων, ο μη συμβιβαζόμενος με τον θάνατο, αρχίζει να ξηλώνει τίτλους και θέσεις παγιωμένες. Όπως

η τέχνη που όλα/ Και για την αρρώστια / Και για τον θάνατο έχει πει,/ Τίποτα δεν καταλαβαίνει.

Γι' αυτό και ο στίχος βγαίνει ως καταγγελία.

Δεν θέλει να ξεχάσει, δεν θέλει να παραδεχτεί αυτό που του έχει συμβεί, δεν έχει συμβιμαστεί με την βίαιη ανατροπή της καθημερινής του ρουτίνας. Τώρα κατανοεί την ακινησία του αρνιού το Πάσχα... Για τις πληγές στου Χριστού στα χέρια, θα έλεγε πρωτίστως ο Άγγελος Σικελιανός, γιατί ήταν, εκτός από Θεός, και «σάρκα που πόνεσε βαθιά».

Σάρκα και η Ντίνα που αναδύεται απ' τη μνήμη,

ανήμπορη πια να γυρίσει πλευρό/ «θέλω να πάω στη θάλασσα»/ Ήταν η επιθυμία της/ που απεδείχθη η τελευταία.

Ο Ζαφειρίου πενθεί. Υποβάλλει άστοχα ερωτήματα. Ρωτάει πράγματα που απάντηση δεν παίρνουν, ξαναθυμάται ρήσεις της επιστήμης, της φιλοσοφίας και άλλες της λαϊκή σοφίας, πάνω στο τι είναι ο άνθρωπος, τι μένει απ' αυτόν πού πάει και τι υπάρχει, αν υπάρχει. Ορθολογικά αποφαίνεται ότι τελικά δεν υπάρχει «Κάτι κάτι Κάτι», όπως λέει ο Ελύτης αλλά μόνο «Ψάρια, σκουλήκια ή περιστέρια» που θα τσιμπολογήσουν την «αστερόσκονή» του.

Και μετά έρχεται ο δεύτερος θάνατος: η εκκαθάριση της ντουλάπας και των συρταριών. Τα θάνατα άψυχα: φορέματα, κοσμήματα και άλλα της γυναικείας κοκεταρίας εξαρτήματα, που στόλιζαν το πολύτιμο ευτελές σώμα. Και η εκκαθάριση των ιατρικών γνωματεύσεων... Τίποτα πια δεν χρειάζεται: Εκείνη

Πέταξε την ολόσωμη μάσκα της /Κι έφυγε ολομόναχη

Η συνομήλικη όλων των νεκρών /Ανυπαρξία.

Όστόσο και από εκεί, από την ανυπαρξία Εκείνη τον συμβουλεύει:

Μην πίνεις μην καπνίζεις. Κι εκείνος απαντά *ΕΣΥ μην αρρωστήσεις ...*

Και έτσι ο ποιητής βρήκε έναν δικό του καθ' ύπνουν τρόπο να επικοινωνεί με την αγαπημένη του... σε μια δική τους, προσωπική, Νέκυια.

[Πρώτη δημοσίευση στο ηλεκτρονικό *Φρέαρ*. Ζωγραφική: Ivan Puni. Δείτε τα περιεχόμενα του τρίτου ηλεκτρονικού μας τεύχους [εδώ](#).]

Θ.Π. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

λείπει

andys publishers

Αθήνα 2020